

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

In decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Primam Partem, & Primam Secundæ D. Thomæ. Ad Alexand.
VII. Pont. Max.

Esparza Arteida, Martin de

Lugduni, 1666

XVI. Vtrum Angelus possit eadem obiecta cognoscere mediate &
immediatè?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94815)

perficiendum se, quidquid præstare potest intellectus minus perfectus in eundem scopum, sed ut possit, vel illud ipsum, vel aliquid perfectius, & æquivalens cum excessu. Dictum autem est idem præstari ab Angelo per simplicem, & immediatam tendentiam ad unumquodque obiectum; assequitur enim intellectus Angelicus omnem veritatem, quam assequitur intellectus humanus, & plures alias, sed non eo modo, quo is assequitur. Intellectus namque humanus habet modum peculiarem perficiendi se, fundatum in peculiari sua imperfectione. Quæ quia non cadit in Angelum, ideo nec modus ille cadit in eundem.

Ad 6. Conceditur, Angelum naturaliter cognoscere inadæquate, & imperfectè, tum per se, quæ sunt superiora ipso; tum etiam per accedens, quæ sunt eodem inferiora. Quod rectè assumitur, & suadet in obiectione. Sed non propterea proficere potest per discursum in cognitione eorumdem obiectorum, siquidem eo ipso, quod intendat ulteriorem aliquem suæ cognitionis profectum, applicatur ad illud immediatè, & secundum se considerandum magis, quam consideraret prius, renocatis eò viribus suis cognoscitivis, quas partim, vel totaliter impendebat prius in alia obiecta; atque ita sine discursu per simplicem maiorem inspectione obiecti assequitur, quicquid ab ipso assequibile absolute est. Quod exponitur magis in quæstione sequenti. Ad confirmationem ex Ildoro dicitur cum D. Thoma in ea q. 58. a. 3. ad 3. experientiam dici de Angelis, & demonibus similitudinariè tantum, quatenus cognoscunt pro omni temporis differentia successivè insensibilia tunc præsentia, non verò propriè deducendo ex illis conclusiones vniuersales, sicut nos facimus. Quæ nimirum illi cognoscunt independentè ab eiusmodi obseruatione, & à collatione mutua eorum, quæ contingunt.

QVÆSTIO XVI.

Vtrum Angelus possit eadem obiecta cognoscere mediata, & immediata?

DETVR non posse 1. quia mediata cognoscere est vñ ex alio cognoscere. Hoc autem est discurrere. Quod repugnat Angelo, ut dictum est. Ergo eidem repugnat, ut cognoscat aliquid mediata.

2. Quidquid Angelus naturaliter cognoscit, cognoscit ex vi sola cõprehensionis essetis sue. Quia, quatenus natura Angeli est participatio, & effectus diuinæ naturæ, ducit in eius cognitione quanta eidem Angelo possibilis est absolute. At quatenus eadem natura in vnoquoque Angelo est similis naturæ aliorum Angelorum, atque sub eodè cum illis genere contenta, ducit etiã ad cognitionem aliorum Angelorum, iuxta mēsurā propriæ perfectionis. Ac demum quatenus est directiua rerū inferiorū, ac proinde aliqñ circa illas causalitatem exercere valet sibi, & illis proportionatā, potest etiã parere cognitionem earū. Omnia igitur alia præter se ipsū cognoscit Angelus mediata, ac proinde nullum obiectum mediata, & immediata cognoscere potest.

3. Non potest Angelus cessare à cognitione sui, neque cū ea cognitione potest vllā aliam cognitionem cõponere. Non quidē cessare potest. Quia habet in se, & ex se præcisè quidquid requiritur, ut cognoscat se ipsum, ut liquet ex q. 12. ac proinde fieri non potest, ut cesset necessariò à cognitione sui. Sed neque per liberā electionem potest suspendere cognitionem sui. Quia libera electio vniuscuiusque circa aliquid necessariò

R. P. Esparza Curs. Theol. Tom. I.

præsupponit cognitione actualē circa ipsum. Ergo ut Angelus vellet liberè ignorare se, oporteret, ut actualiter cognosceret. Nullo igitur pacto fieri potest, ut Angelus suspendat cognitione sui. At nec fieri potest, ut cū illa componat aliquam aliam cognitione. Quia quælibet substantia intellectualis exhaurit totam vim suam intellectuam cognitione cõprehensiuā sui, ac proinde fieri non potest, ut supersint vires ad aliquam aliam cognitionem simul eliciendam. Probatur assumptum primo paritate Dei, qui nullam habet cognitionem distinctā à cõprehensione sui, ut est in confesso apud omnes. Impossibile namque est, ut aliqua alia substantia habeat maiorem proportionaliter, sufficientiam, quàm Deus. Ergo si quidem Deus nihil potest vltra cõprehensionem sui, nec Angelus profecto potest. Deinde tantum in vnoquoque crescit necessariò cognoscibilitas passiuā, quatenus crescit in eodem cumulus reliquarum omnium perfectionum, ut dictum est q. 10. de Deo art. 2. Impossibile igitur est, ut in Angelo virtus intellectuā sit maior, quàm intelligibilitas eiusdem passiuā. Ergo elicitā cõprehensione sui impossibile erit, ut supersit ipsi aliqua præterea vis intelligendi, quam simul impendere possit in aliam cognitionem. Ergo Angelus non potest vñ aliquod obiectum mediata, & immediata cognoscere, siue simultaneè, siue successivè, siquidem nullam aliam cognitionem naturaliter elicere vnquam potest, præter cõprehensionem sui.

4. Non potest in primis simultaneè cognoscere Angelus idē obiectum mediata, & immediata. Quia ut obiectum immediata cognitum cognosceretur simul mediata, necesse esset, ut aliquod aliud obiectum cognosceretur simul immediata, quatenus nihil mediata cognosci potest, nisi cognito immediata aliquo alio, quod ducat in cognitionem illius. Inde autem sequeretur. Angelum posse simul cognoscere multa, ut multa, nempe per cognitiones inuicem indepēdentes, neque vnitas mutuo per relationem ad vñ motuum formale illis cõmune. Quod negat esse possibile Diuus Thomas q. 58. art. 2. & alibi sæpè. Sed neque successivè fieri potest, ut cognoscat idem obiectum, iam mediata, iam immediata. Quia cognitio immediata est perfectior, quàm mediata. Maiori autē perfectione nemo caret liberè in iis, quæ non concernunt appetitum, sed pertinent solum ad intellectū. Ergo si quidem implicat in terminis, ut Angelus necessariò careat aliquando cognitione aliqua perfectiori, ad quam eliciendā habet vires sufficientes, impossibile est, ut transeat à cognitione immediata alicuius obiecti ad solā mediata eiusdem, cognitionem, aut ut primitus incidat in eandē cognitione mediata, impedita cognitione immediata.

Art. 1. Respondetur. Solet agi de ista quæstione præcipue ad exponendam Augustinianam distinctione cognitionis Angelicæ in matutinam, & vespertinam, de quibus differit fusè lib. 4. super Gen. ad litt. c. 22. & 31. & lib. 1. de ciuit. Dei c. 7. atque alibi non semel. Verū Augustinus sub iis vocibus comprehendit cognitiones supernaturales simul, & naturales, atque matutinā appellat, vel vnice, vel certè præcipue, & ut plurimum visionē beatam, qua res creatæ videntur in verbo tantā in oriente, seu meridie plenissimo lucis. Vespertinam vero appellat quantilibet promiscuè cognitione rerum creatarum in seipsis, quæ sunt obscuræ, ac nocturnæ, si comparantur cum Deo. Quæ res per se satis patet, nec indiget ulteriori aliqua expositione, quod ad præsens attinet. Nam quod ad applicationem attinet eiusdem Augustini pro exponendis diebus creationis mudi dependenter à prædicta distinctione, alius est dicendi locus. Nempè præsentis negotij solū est, ut exponatur modus cognoscendi mediatus, & immediatus connaturaliter possibilis Angelo, idque secundum se præcisè, atque independentè à modis signifi-

T. candi

candi, & applicationibus metaphoricis, ac allegoricis. Ea igitur distinctione aliò remissa.

Art. 2. Certum in primis est, Angelum posse cognoscere aliqua immediatè, & aliqua alia mediatè per cognitionem sibi connaturalem. Primum enim potest Deum cognoscere mediatè, & se ipsum immediatè. Quia comprehendendo se immediatè, quod fieri ab eo posse, dictum est iam superius, non potest non cognoscere Deum mediatè; quandoquidem connectitur essentialiter cum ipso, eiusque perfectionem participat essentialiter, tanquam effectus dependens essentialiter ab eodem. Præterea causas quaslibet, & effectus quoslibet naturales potest itidem cognoscere immediatè. Quia habet proprias eorum species à Deo sibi inditas in instanti creationis, ut dictum est supra quæst. 12. Potest igitur consequenter cognoscere causas quaslibet, & quosvis effectus naturales etiam mediatè. Quia causæ referuntur intrinsecè ad effectus, & effectus vicissim ad causas, ideòque utrolibet ex his extremis perfectè cognito, uti cognoscit Angelus omnia naturalia, necesse est, alterum quoque mediatè cognosci. Fieri præterea potest, ut aliqua seu causa, seu effectus immediatè cognito prius, deinde cognoscatur mediatè tantum. Quia cum Angeli, præsertim qui sunt infra supremum gradum, non possint cognoscere simultanéè, quæcumque absolutè, ac seorsim cognoscere possunt; quandoquidem solus supremus Angelus, seu supremi ordinis, totam rerum naturalium vniuersitatem simultanéè, ac indiuisim comprehendere potest, ut dictum est supra quæst. 4. Quia, inquam, hoc ita se habet, possunt Angeli, saltem inferiores supremo, ab vno obiecto in aliud, atque aliud obiectum perfectè considerandum transire pro libito, applicando liberè intellectum ad ea obiecta & genera obiectorum, quæ potissimum oportuerit, aut liberè attentius considerare hic, & nunc.

Art. 3. His itaque suppositis, in quibus nulla apparet difficultas, nullaque communiter agnoscitur ab auctoribus, superest modus alius peculiaris cognoscendi mediatè, & immediatè, cuius expositio est difficilis, certè non est vsque adeo peruisa. An videlicet Angelus cognito aliquo obiecto, maximè verò Deo mediatè per cognitionem, qua simul immediatè cognoscit aliquid aliud repræsentatiuum prioris obiecti, possit elicere deinde cognitionem, quæ solum feratur ad obiectum, quod prius cognoscebatur mediatè; ita ut ad cognitionem causæ in effectu subsequi possit cognitio eiusdem causæ, non modo distincta à cognitione effectus, sed etiam nulli coëxistens cognitioni effectus, idque ex vi cognitionis præexistens prius circa effectum, nullaque præexistenti specie peculiari causæ secundum se. Affirmat, id fieri posse, atque de facto accidere, tum in Angelis, tum etiam in nobis respectu Dei cogniti prius, mediantibus, seu mouentibus ad cognoscendum Deum creaturis. Affirmat, inquam, & multis accuratè exponit, ac tueatur Suarez lib. 2. c. 19. à n. 3. atque in eam rem vtitur testimonio, quod est clarissimum D. Thomæ qu. 8. de verit. a. 3. ad 18. ubi sic habet. *Quando aliquid cognoscitur per similitudinem in effectu suo existentem, potest motus cognitionis transire ad causam immediatè, sine hoc quod cogitetur de aliqua alia re. Et hoc modo intellectus viatoris potest cogitare de Deo non cogitando de aliqua creatura.* Idem docet luculenter Dionys. capit. 1. de myst. Theol. sub initium, ubi Timotheum hortatur his verbis: *Prætermitte, & sensus, & mentis actiones, eaque omnia, quæ sub sensum cadunt, & animo cernuntur, & quæ non sunt, & quæ sunt omnia, neque ad eius qui omnem essentiam, omnemque scientiam superat, coniunctionem, & unitatem, pro virili parte clam excita. Libero enim, solutoque ac liquido à re, & ab omnibus discessu, ad diuinarum tenebrarum radium, qui omni*

essentia superior est, contendes, cum & omnia dempseris, & ab omnibus solutus fueris, & liber. Suffragatur experientia, quæ quilibet conicit, eleuari se posse ad contemplandum Deum, omnesque intelligendi vires impendere contemplationi eius, quin interim cogitet quidquam de vlla alia re creata, atque eo melius cogitare de Deo posse, quo magis recedit ab omni creaturarum cognitione, mediantibus licet illis inciderit in primam Dei cognitionem, neque aliter perducit ad illam quicquam possit, dum est in via. Quidni igitur idem præstare Angeli etiam possint, multo propinquiores Deo naturaliter, quàm nos simus, atque intellectu prædicti abstractiori, ac puriori, quam sit noster?

Art. 4. Ratio huius rei est, quia sicut res creata est similitudo Dei quatenus est effectus, & participatio eius, ideòque potest perducere, atque necessariò perducit comprehendens sui, ad cognitionem Dei ita etiam, cognitio rei creatæ quatenus & ipsa est effectus, & participatio Dei, est similitudo non solum rei creatæ, sed etiam Dei, ideòque perducere potest ad cognitionem non solum creaturæ, sed etiam Dei, si consideretur reflexè per aliam cognitionem, vel relatè ad vtrumque eum terminum coniunctum, vel ad vtrumlibet seorsim. Quicumque igitur cognoscit Deum in creatura, seu mediante creatura, potest deinde cognoscere, ac contemplari eundem mediatè sola priori cognitione, eademque considerata ex vi speciei memoratiuæ, quam de se relinquit in intellectu, cum desinit esse secundum se. Patet itaque, intellectum, tum humanum, tum maximè Angelicum posse in hoc sensu immediatè cognoscere, & contemplari Deum naturaliter. Ita videlicet, ut nulla res creata secundum suum esse physicum actualiter moueat intellectum ad cognoscendum Deum, sed possit ipse actualiter cognosci nulla alia re creata actualiter cognita. Cæterum necesse est, ut innet intellectum ad huiusmodi considerationem Dei aliquod vestigium relictum in intellectu ab obiecto creato, quod primitus excitauit ad cognoscendum Deum; nempe ut innet vel cognitio reflexa prioris cognitionis de Deo, quatenus erat similitudo expressiua Dei, vel species memoratiua eiusdem prioris cognitionis, quæ proinde simul obicit intellectui, & eandem priorem cognitionem, & Deum. Alioquin per accidens se haberet in ordine ad cognitionem, & contemplationem Dei posterius conceptam, prior cognitio immediata circa rem creatam, & mediata circa Deum. Præteritum enim, cuius nullus effectus præsens, perinde se habet respectu eorum, quæ sunt de præsentia, atque si nunquam extitisset. Vnde vltèrius sequeretur posse Angelum, vel etiam hominem cognoscere Deum actualiter, non solum quin actualiter cognosceret quidquam creatum, sed etiam quin antecederet vnquam cognouisset aliquid præter Deum. Quod est impossibile. Quapropter quod nuper docebat Dionysius, & D. Thomas de transitu cognitionis ad causam immediatè, & de consideratione Dei soluta, & libera ab omni rerum creaturarum consideratione, accipiendum est de rebus prout condistinctis ab intentionibus, seu qualitatibus intentionalibus, & non de rebus secundum conceptum vniuersalem entis transcendentaliter sumpti. Id quod apèrè distinguit D. Thomas, atque in hunc sensum distribuit loco indicato; neque dubitandum est, Dionysium, cuius D. Thomas vbique est interpres legitimus, idem ipsum, & nihil amplius dicere voluisse.

Art. 5. Interest verò plurimum pro perfectione contemplationis diuinæ, an Deus consideretur mediante aliqua creatura entitatis purè physica: An verò mediante sola aliqua intentione assimilatiua Dei formaliter, & informante intellectum intrinsecè, quatenus talis est. Quia in priori euentu entitas creata co-

gnoscitur

gnoscitur simul ac indiuisim, quatenus est assimilatiua Dei, & quatenus differt ab eodem, & secundum suam rationem differentialem, quae habet vim retrahendi à cognitione Dei, atque impediendi, & offuscandi cognitionem, quatenus est expressiua Dei. At imago Dei intentionalis, informans intellectum, se tota iuuat ad cognoscendum Deum. Quapropter crescit plurimum cognitio Dei, quando, iuxta exhortationem praemissam Dionysij, relictis omnibus obiectis creatis, transmittitur intellectus ad contemplandum Deum immediatè. Sola nimirum interposita imagine intentionali ipsius, quae quae talis est, facit quodammodo vnum cum imaginato, & facit, vt perinde ferè attingatur, ac penetretur Deus, atque si nihil prorsus vilius generis interponeretur. Quid, quod species memoratiua, seu cognitio reflexa prioris cognitionis directè, praecise quatenus erat representatiua Dei, est tenuissimum quoddam, cui proinde sufficit, vt intellectus impendat exiguum admodum partem virtutis suae intellectiuae, ideòque potest incubere in Deum tota sua reliqua virtute, & per consequens nancisci cognitionem Dei incomparabiliter perfectiorem, ac intensiorem, quam quae habebatur simul cum immediata alterius alicuius rei creatae consideratione.

Art. 6. Hæc proculdubio fuit causa deceptionis, nisi ego omnino decipior, & D. Bonauentura, nostro Alvarez de Paz, aliisque nonnullis dicentibus posse amari Deum nulla actualiter praexistente cognitione ipsius. Supposuerunt enim, quod est certum, Deum non posse naturaliter cognosci, & ne supernaturaliter quidem à viatore, nisi mediante aliquo creato: atque experti simul sunt cognitionem Dei, qualis hic exposita est, in qua vix apparet, esseque difficulter discernibilis cognitio rei creatae: tum quia sola interponitur imago creata intentionalis Dei, atque imago facile confunditur cum imaginato: tum quia est tenuissima attentio ad eandem imaginem, maxima vero ad Deum, atque tenuissimorum discretio est difficillima, praesertim attendenti ad maximum fummo conatu. Vltimum itaque illis est, quod facile videri potest iis praesuppositis, nihil ipsos cognouisse, dum perfectissime amarent Deum, tamen si ipsa adesset cognitio Dei tantumdem perfecta. Eodem pertinet caligo adhaerens Deo, seu caliginosa theologia, de qua D. Dionysius in loco praedicto, alii que Sancti Doctores agunt, quae tamen est luminosissima reipsa. Per quam nimirum contemplatur homo Deum subtrahitis rebus omnibus creatis, hoc est, extinctis omnibus faculis manifestantibus Deum mente viatrici, solaque superflite icuncula eius intentionali, quae vix quidquam morata animum circa se, vires eius relinquit liberissimas pro inspectione profunda Dei. Verum ego fortassis praetergredior iam limites meos. Vt cumque igitur hoc habeat, ex dictis liquido apparet, Angelos eadem omnia cognoscere naturaliter posse, tum mediata, tum immediatè; cetera quidem praeter Deum absque vlla limitatione; Deum verò cum hac limitatione, vt necesse sit, mediare pro eius cognitione aliquid saltem intentionale immediatè informans intellectum, esto necesse non sit, vt mediet aliquid praeterea aliud pro continuatione, & augmento cognitionis Dei, sed tantum pro eiusdem prima inchoatione.

Ad 1. Iam iterum dictum est, non sufficere ad discursum, vt vnū ex alio cognoscatur. Quod est per se euidentius, quando mediatio est ex parte obiecti tantum ob distinctionem realem mediij mouentis ad cognitionem à termino, ad cuius cognitionem mouet, nulla existente reali distinctione inter cognitionem vnus, & alterius. Sed neque est obscurum illud ipsum, quando vna cognitio excitat intellectum ad aliam cognitionem, ipsumque ad eam transmittit, quin interueniat dispositio terminorum instruens, & conuincens intellectum ad cogni-

tionem, & ad assensum conclusionis. Non enim magis hoc sufficit ad discursum propriè, & formaliter talem, quam primum. His autem tantum modis dictum est, Angelum posse cognoscere vnum in alio, & ex alio.

Ad 2. In primis Angelus non continet in se perfectiones, quibus res aliae siue superiores, siue inferiores differunt ab ipso formaliter, ideòque non potest mouente sola sua essentia deuenire in distinctam & claram cognitionem earum. Necessè igitur illi est ad perfectam eatenus cognitionem aliorum à se, vt immediatè ea cognoscat. Neque respectu rerum inferiorum quidquam in contrarium conuincit vis earum directiua conueniens Angelo, tum quia non habet vnusquisque Angelus vim directiuam omnium illarum vniuersaliter; tum quia in causa directiua sola directio cognosci potest perfectè, cum hæc sola perfectè in ea contineatur, non verò ipsa dirigibilia. Dictum deinde est, Angelum posse peruenire ad cognitionem Dei perfectiorem, quam quae est indistincta à comprehensione ipsius Angeli, seu qua Deum in se ipso cognoscit, tanquam in medio cognito. Non igitur conuenit Angelo cognitio immediata tantum respectu sui, & mediata respectu cæterorum.

Ad 3. Conceditur, Angelum non posse cessare ab ab omni omnino cognitione sui. Quia non potest carere omni prorsus cognitione, vt apparet ex discursu obiectionis, atque habenti aliquam cognitionem, per eandem necessariò innotescit se cognoscere, ac proinde se ipsum aliquatenus cognoscit. Cæterum fieri potest, vt Angelus suspendat cognitionem sui comprehensionem, applicando praecipue vim cognoscitiuam ad considerationem exactam aliorum obiectorum; maxime vero Dei, modo nuper explicato, ad quam simul eliciendam cum comprehensione sui vires eius intellectiuae nequaquam sufficiant. Quo pacto Angelus etiam supremus potest pati defectum virium ad retinendam comprehensionem sui, quatenus potest illas absorbere in contemplando Deo. Retenta autem hoc modo cognitione imperfecta sui tantum quoad an est, potest Angelus simul elicere cognitiones alias circa alia motiua, vt per se patet. Deinde tamen nulla substantia intellectualis possit naturaliter elicere vllam cognitionem absolute perfectiorem, quam quae est comprehensiuam ipsius, potest nihilominus cum eadem comprehensione naturaliter componere alias cognitiones circa alia motiua, si superaddantur sibi vires cognoscitiuae ultra eas, quae eidem conueniunt ex se praecise. Dictum autem est supra, Angelo superaddi vires, & comprincipia iuuantia ad cognoscendum per species impressas, quae accipit à Deo.

Ad 4. Nec intellectum Angelicum, nec vllum alium posse simultaneè plura cognoscere, vt plura, sententia est saepe repetita à D. Thoma, cui etiam subscribit Scotus dist. 3. quaest. 9. aliorumque satis celebris, aduersus Durandum, Molinam, Valentiam, Vasquez, & alios. Verum quo sensu accipiendum sit istud, plura vt plura, obscurum esse, & valde anceps, atque controuersiam videri potius de modo loquendi, est exlimitatio Patris Suarez lib. 2. cap. 37. nu. 8. Mouetur quia idem D. Thomas docet, beatos simul, & videre Deum, & cognoscere alia à Deo etiam per species proprias ipsorum, atque in proprio genere, & similiter Angelum naturaliter cognoscere simul se, & alia per plures, & species, & actus. Hæc autem sunt, & huiusmodi tantum, quae intendunt re ipsa auctores affirmantes, posse plura simul ab eodem cognosci, vt plura. Censeo cognitiones plurium, vt plurimum apud D. Thomam, Scotum, & asseclas, esse, quae non diriguntur mediata, vel immediatè ad vnum, eundemque scopum, & finem omnium, ita vt nullo pacto alteri subordinetur. Atque hoc pacto certum est, neminem cognoscere posse plura vt plura, id est

omnino disparatè. Quia omnis causa quidquid agit, ordinat ad vnum aliquem finem vltimum omnium quæ agit, eaque illi, & inter se subordinat necessariò, vt liquet ex quæst. 1. de act. hum. Ea autem doctrina sumpta in hoc sensu nihil conuincit obiectioni ad propositum. Omnes verò alios sensus illius quali axiomatis D. Thomæ impugnat efficaciter idem Suarez ibidem. Potest itaque Angelus simul habere plures plurium obiectorum immediatas cognitiones, ac proinde & mediatas. Potest itidem habere successiue cognitiones & mediatas, & immediatas earundem rerum. Quia licet nunquam cessare possit ab exercitio totius suæ virtutis intellectiue, potest nihilominus multipliciter explere mensuram suatum virium, tum auocando illas à creaturis ad Deum modo superius explicato, tum transiendo à paucioribus maioris perfectionis obiectis ad plura obiecta minoris perfectionis, atque ex vtriusvis eligendo, & omitendo indiuidua hæc, vel illa, vt placet, atque ita cognoscendo eadem modò immediatè, modò mediatè, quin vnquam absolutè patiatur propterea aliquam iacturam perfectionis in cognoscendo, propter compensationem, quam semper reperit æqualem in aliis obiectis, seu mediatè, seu immediatè cognitis de nouo.

QVÆSTIO XVII.

Vtrum Substantia intellectiua sit ex suo conceptu volitiua?

IDEVR non esse 1. Quia intellectuum potest ex modo cognoscendi præcindi à volitiuo, vt per se patet. Alioquin ne dubitari quidem posset de quæstione proposita. Ergo volitiuum non est de conceptu intellectiui. Illa autem, quorum alterum non est de conceptu alterius, non repugnat absolutè, vt separerentur realiter.

2. Non omnis intellectio est illatiua volitionis. Ergo nec omne intellectuum est volitiuum. Pater consequentia, quia sicut se habet actus ad actum, ita potentia ad potentiam. Probatur antecedens, quia cognitiones purè speculatiue, vt duo & tria sunt quinque, nullam habent vim excitandi vllum affectum, eumve inducendi. Probatur rursus idem antecedens, quia Deus concipere potest decretum efficax non concurrendi cum Petro ad vllum actum voluntatis, ex quo peruenerit ad tale instans determinatum, atque idem decretum potest pro eodem instanti à Deo reuelari Petro, qui similiter potest actu fidei assentiri tali reuelationi. Quæ quidem omnia apparent ex terminis omnino possibilibus. Talis autem actus fidei essentialiter est impossibilis cum omni actu volendi. Quia si induceret aliquem actum voluntatis, eo ipso redderetur falsa reuelatio Dei, cum qua essentialiter connectitur idem actus.

3. Non est de conceptu virtutis sensitiue connexio intrinseca cum appetitu sensitiuo. Ergo neque est de conceptu virtutis intellectiue connexio cum appetitu rationali, seu voluntate. Pater consequentia, quia sicut se habet sensus ad appetitum sensitiuum; ita se habet intellectus ad voluntatem. Pater itidem antecedens, quia sensus externi verè percipiunt sua obiecta; & tamen nullum per se ipsos inducunt actum appetendi, vt fert communis auctororum consensus, & probatur ex eo efficaciter, quia cognitio boni absque actu æstimatorum non mouet appetitum,

vt dicit Philosophus. Æstimatoria autem nulla datur in sensibus externis, vt per se patet.

4. Cui repugnat appetitus, repugnat etiam voluntas, quia voluntas sub appetitu continetur, vt tradit Philosophus lib. 3. de Anima à tex. 48. Possibile autem est intellectuum, cui repugnet appetitus. Quia appetitus est actus imperfecti, vt pote non habentis adhuc, quod appetit. Possibile autem est intellectuum perfectum, seu non imperfectum, atque humilimodi intellectuum est Angelus, qui à primo instanti consequitur ex natura rei totam perfectionem sibi connaturalem, cuius absolutè est capax, ac proinde nihil superest, quod naturaliter appetere possit. Ergo possibile est, & de facto datur intellectuum, nempe Angelus, cui repugnat voluntas.

Art. 1. Respondetur. Certum est ex pluribus scripturæ locis, Angelis inesse voluntatem, vt patet ex illo Psal. 102. 21. *Benedicite Domino omnes virtutes eius, ministri eius, qui faciis voluntatem eius*, vtique voluntariè, & laudabiliter, atque ex electione propria, tanquam boni ministri Dei. In hunc nimirum scopum id ibi effertur de Angelis. Apoc. 73. vnus Angelus clamat ad alios, *Nolite nocere terræ, & mari*. Eisdem tribuitur desiderium 1. Petri 1. 12. *In quem desiderant Angeli prospicere*. Et similiter 2. Petri 2. Tribuitur eisdem peccatum, vt multa alia prætermittam, atque proferentur in decursu.

Art. 2. Quæritur iam ratio à priori huius veritatis, eamque reddit D. Thomas quæst. 59. Art. 1. Ex connexionione intellectiui cum volitiuo, seu ex repugnantia metaphysica intellectiui sine volitiuo. Quæ eadem ratione vititur etiam quæstione 19. art. 1. pro adstruenda voluntate in Deo. Sed est hic locus opportunior pro discutienda ista controuersia. Quia pro existentia voluntatis in Deo sunt alie rationes manifestiores, quàm quæ fundatur in conceptu intellectiui vt sic; cum pro adstruenda eadem in Angelis vniuersaliter omnibus, nulla occurrat manifestior aut efficacior ratio. Eò, vel maxime, quia si esset possibile intellectuum non volitiuum, esset admittendum existens de facto, vt necessarium ad complementum adequatum vniuersi, vt colligi potest ex dictis quæstione 1. circa necessitatem rerum omnis generis pro perfectione operis diuini adequatè sumpti. Connexionem porrò intellectiui cum volitiuo ex suo conceptu vniuersali probat primo D. Thomas à posteriori per inductionem. Quia videmus ad formam naturalem consequi appetitum naturalem, seu innatum, ad formam apprehensam per sensum, consequi appetitum sensitiuum, atque ad formam intellectam consequi appetitum intellectuale, idque ita apparet manifestè in omnibus, quæ certò, ac distinctè nouimus. Ergo par est credere, vim appetitiui vniuersaliter esse vnicuius ordini rerum essentialiter deinde iuxta naturam cuiusque. Ergo ad gradum etiam intellectiui consequitur necessariò, & essentialiter gradus volitiui.

3. Probat rursus à priori. Quia Deus, cum sit ipsa essentia bonitatis, quidquid operatur, operatur ex intentione boni, & omnia ordinat ad bonum, quantum, & qualiter vnumquodque capax est, nec oppositum contingere potest. Quia scilicet contingere non potest vt Deus non operetur quatenus bonus, & ex intentione boni. Eadem igitur necessitate, quæ rebus sensu, ratione, & intellectu carentibus necessariò indit appetitum innatum, per quem formaliter ordinantur ad omne bonum, cuius sunt capacia, indit etiam appetitum sensitiuum sentientibus, rationalem ratione præditis, & intellectualem intelligentibus. Alioquin non esset æqualis necessitas ordinandi ad suum bonum, quæ sunt meliora, ac præstantiora, nempe sensitiua rationalia, & intellectualia, atque ordinap